

РОЗДІЛ II. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.147:159.953.3-057.8:343.8

Вікторія Аніщенко

Академія Державної пенітенціарної служби

ORCID ID 0000-0002-5062-3789

DOI 10.24139/2312-5993/2021.03/058-070

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ (методологічний аспект)

У статті подані результати дослідження, мета якого полягала в розгляді впливу інтерактивних методів навчання на рівень активації пізнавальної активності майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС). Автором статті наголошено, що інтерактивне навчання виступає як спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, має на меті конкретні й прогнозовані цілі, має бути організовано відповідно до організаційно-методичних принципів, сутність яких розкрита під час проведення дослідження, а також проведено порівняння традиційного та інтерактивного навчання, подані приклади інтерактивних методів проведення навчальних занять з метою активізації пізнавальної активності майбутніх офіцерів ДКВС України.

Ключові слова: *інтерактивні методи навчання, інтерактивні технології, пізнавальна активність, організаційно-методичні принципи, професійна підготовка, професійна компетентність, форми навчання, готовність до службово-професійної діяльності.*

Постановка проблеми. Ураховуючи вимоги імplementованих міжнародних документів щодо здійснення процесу реформування пенітенціарної системи України (Європейські пенітенціарні правила (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць), керуючись напрямами державної політики в галузі виконання кримінальних покарань, Законом України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» на теперішній час гостро стоїть питання про вдосконалення професійної підготовки офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України).

Усе більшу увагу в дослідженнях учених різних галузей наук, а саме педагогіки, соціальних та поведінкових наук, права привертає питання щодо активізації пізнавальної діяльності майбутніх фахівців-пенітенціаристів, що обумовлено не тільки викликами реформування ДКВС України, у цілому пенітенціарної системи, але й тими трансформаціями в системі вищої освіти, що відбуваються за вектором руху в бік інноваційної особистісно-розвиваюльної парадигми освіти, необхідністю використання інтелектуально-творчого потенціалу людини для здійснення ефективної

гуманістично орієнтованої діяльності в усіх сферах життя. Цей вектор у підготовці майбутніх офіцерів ДКВС України є вкрай важливим, оскільки вони мають виходити зі стін закладу вищої освіти не тільки юридично грамотними, але й спроможними виконувати складні службово-професійні завдання, що потребують творчого та гуманістичного підходу в роботі з особами, які знаходяться в умовах несвободи, тобто спецконтингентом установ виконання покарань (далі – УВП) та слідчих ізоляторів (далі – СІЗО).

Усе це логічно зумовлює зміну в методологічному змісті процесу формування професійної компетентності майбутніх офіцерів ДКВС України, у тому числі й їх особистісних мотивацій щодо вдосконалення професійних знань, умінь та навичок упродовж життя.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми підготовки офіцерів та персоналу пенітенціарної системи з позицій різних аспектів формування професійної компетентності, розвитку освітньої методології з урахуванням інноваційних засобів та форм навчання розглядали як вітчизняні, так і закордонні вчені й практики, а саме: В. Аніщенко (Аніщенко, 2019; Аніщенко, 2020), І. Голубцова (Голубцова, 2007), К. Джонсон (Johnson, 2005), Г. Драйден (Драйден, 2003), О. Пометун (Пометун, 2002), П. Реста (Resta, 2002), О. Тогочинський (Тогочинський, 2020), О. Торічний (Торічний, 2016), Е. Федорчук (Федорчук, 2006) та ін. У їх працях у загальному вигляді зазначені завдання щодо інноваційності підходів у формуванні професійних компетентностей та розвитку особистості майбутнього офіцера-пенітенціариста.

Однак, на наш погляд, на теперішній час існує необхідність у внесенні змін щодо сутності та вдосконалення методологічної складової навчальних програм професійної підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України.

Мета статті – розглянути методи вдосконалення активізації пізнавальної активності в системі професійної підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України.

Методи дослідження. У роботі використані теоретичний аналіз та узагальнення, систематизація наукових джерел, а також анкетування для визначення впливу інтерактивних методів навчання на процес активізації пізнавальної активності здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Методологічна складова професійної підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України є однією з основних видів освітньої діяльності в закладі вищої освіти (далі – ЗВО). Ця діяльність визначається як система заходів, що базується на досягненнях науки та практики, спрямована на розвиток творчого потенціалу як майбутніх офіцерів ДКВС України –

здобувачів вищої освіти в галузі 081 «Право» та 26 «Цивільна безпека» (спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»), так і викладачів ЗВО.

Одним із напрямів удосконалення методологічного характеру активізації пізнавальної діяльності, як складової процесу здобуття професійних знань, умінь та навичок майбутніми офіцерами ДКВС України, є комплексне застосування інтерактивних методів навчання. Їх використання в освітньому процесі обумовлено розвитком теоретичних та практичних напрацювань багатьох учених, які зауважують, що саме інтерактивні методи навчання є одним із важливіших засобів удосконалення професійної підготовки здобувачів вищої освіти за різними спеціальностями.

Інтерактивне навчання виступає як спеціальна форма організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти та має на меті конкретні й прогнозовані цілі. Такий вид навчання спрямований на обмін інформацією, спільне вирішення проблемних ситуацій та їх моделювання, оцінку дій усіх учасників навчального процесу під час вивчення певної навчальної дисципліни, відпрацювання певних моделей поведінки та атмосфери ділового співробітництва щодо вирішення навчального завдання. Однією з найважливіших цілей інтерактивного навчання є створення комфортних педагогічних умов навчання, за яких здобувач вищої освіти відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, формує власну мотивацію до саморозвитку та самоосвіти, що робить продуктивним сам процес навчання у вищій школі.

Інтерактивне навчання базується на використанні інтерактивних методів навчання, що передбачають комплексну взаємодію викладача та здобувачів вищої освіти, здобувачів вищої освіти один з одним у групах. Викладачу наразі необхідно враховувати виклики трансформації сучасної системи вищої освіти, постійно підвищувати свою професійну компетентність, розширювати знання теоретичного характеру, і, головне, – удосконалювати методологію викладання певних навчальних дисциплін.

Освітній процес, що здійснюється на підставі різних наукових підходів та їх комплексного поєднання, принципах науковості, практико-орієнтованості, системності, інтеграційності та інших, має бути організований таким чином, щоб практично всі здобувачі вищої освіти були залучені до процесу пізнання, мали змогу розуміти та рефлексувати з приводу того, що вони знають, розуміють і над чим мають розмірковувати з метою вирішення певних навчальних проблемних завдань. До того ж, інтерактивне навчання має бути організовано відповідно до таких організаційно-методичних принципів, як: принцип активності та довіри, який передбачає активну участь кожного курсанта у процесі спілкування та

взаємодії в системах «викладач – здобувач вищої освіти» та «здобувач вищої освіти – група здобувачів вищої освіти», а також уміння викладачем організувати освітній простір під час проведення навчального заняття так, щоб кожен учасник бачив обличчя, емоційні та поведінкові прояви інших співучасників (наприклад, за круглим столом); принцип відкритого зворотного зв'язку, який передбачає вільне висловлювання думок, ідей, пропозицій, заперечень під час виконання навчального завдання тощо (цей принцип дозволяє вивчити стиль мислення та поведінкові моделі співучасників освітнього процесу); принцип рівності позицій, який полягає в тому, що викладач не нав'язує свої думки, своїх поглядів під час процесу вирішення завдання та прийняття рішення, а, навпаки, він діє разом з усіма учасниками, надає право кожному зіграти роль «організатора» та проявити лідерські якості; принцип науково-дослідницької дії або активного експериментування, який полягає в організації та забезпеченні активної науково-пошукової діяльності курсантів – пошуку нових ідей, розробки алгоритмів вирішення та прийняття рішень щодо поставлених навчальних завдань (саме цей принцип є дуже важливим на шляху відпрацювання моделей-зразків стратегічної поведінки в реальних службово-професійних умовах та повсякденного життя, а також цей принцип є своєрідним поштовхом курсантів до саморозвитку, самопізнання, творчості та ініціативності, тобто до розвитку й становлення особистості).

У порівнянні з традиційними формами проведення навчальних занять, під час інтерактивного навчання змінюються:

- взаємодія в системі «викладач – здобувач вищої освіти»;
- форми взаємодії в системі «здобувач вищої освіти – група здобувачів вищої освіти»;
- рівень взаємопрямованості активності суб'єктів взаємодії, емоційного та духовного єднання учасників освітнього процесу ЗВО;
- вибір методів навчання (ігрових та неігрових), серед яких перевага надається таким, як: аналіз конкретних ситуацій (case-study), мозковий шторм (brain-storm), рольові та ділові ігри, дебати, дискусії, метод «рівний–рівному», круглий стіл, міні-конференція, вебінар, тренінг та інші;
- завдання викладачів щодо створення умов для ініціативності, творчості, креативності, свободи думки та висловлення здобувачів вищої освіти.

Застосування інтерактивних методів з метою активізації навчання, взаємодії учасників у системах «викладач – здобувач вищої освіти» та «здобувач вищої освіти – група здобувачів вищої освіти» включає такі етапи, як:

– докладне пояснення здобувачам вищої освіти алгоритму дій; демонстрування прикладу, як виконувати ці дії; відпрацювання запропонованого алгоритму дій у парах або групах;

– консультування, підтримка, констатування успіхів учасників – здобувачів вищої освіти (причому викладач має бути компетентним – виконувати роль консультанта, тьютора, фасилітатора, тренера та ін.);

– закріплення отриманих знань та відпрацювання певних умінь та навичок шляхом виконання індивідуальних науково-дослідних та домашніх завдань (як різновиду самостійної роботи) і, безумовно, шляхом повторення на наступних навчальних заняттях.

Реалізація кожного з етапів застосування інтерактивних методів у процесі навчання супроводжується постійною підтримкою викладача курсантів у здійсненні самостійного пошуку для вирішення навчального завдання, який не дає готових знань. Головна роль викладача полягає у створенні педагогічно грамотної атмосфери творчого пошуку, застосуванні таких інтерактивних технологій, які здатні відійти від звичайної логіки освітнього процесу: навчити не від теорії до практики, а навпаки – від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення через застосування у практичних діях.

У якості прикладу інтерактивних форм навчання, які були застосовані під час проведення аудиторних занять для відпрацювання певних професійних знань, умінь та навичок майбутніх офіцерів ДКВС України – здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти в Академії Державної пенітенціарної служби, можна навести такі:

I. Практичні завдання для відпрацювання навичок прийняття управлінських рішень у надзвичайних ситуаціях в установах виконання покарань.

A. Форма проведення – колегіальна нарада (table-top exercise)

Завдання: Скласти план реагування або дій у надзвичайних ситуаціях і управління ризиками:

– під час бунту у виправній колонії середнього рівня безпеки для чоловіків, уперше засуджених до позбавлення волі;

– під час спроби втечі з виправної колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання для чоловіків.

Пам'ятка: ключовими факторами, які необхідно враховувати під час планування реагування або дій у надзвичайних ситуаціях в умовах установ виконання покарань, використовуючи метод моделювання ситуацій є такі:

«С» – стримування (containment): дії, що можуть зупинити/зафіксувати інцидент (евакуація, блокування доступу сторонніх

осіб, карцер). Головна мета – запобігти поширенню інциденту, обов'язковий контроль ситуації;

«R» – ресурси (resources): визначення кого та в якій кількості варто залучати, де відбувається концентрація ресурсних сил); головна мета – не давати бунтівникам, ініціаторам надзвичайної ситуації відпочивати, не надавати змогу на роздуми їх планів у часі, зміни сил;

«I» – розуміння (understanding): не втратити розум, включити творче (неординарне) мислення. Головна мета – швидко аналізувати причини надзвичайної ситуації, бажання її учасників, визначення їх мотивації дій, а також оцінка слабких та сильних сторін різних обставин і ресурсів, можливостей і загроз різних варіантів розвитку подій. Бажано вміти відпрацювати декілька варіантів рішень;

«S» – безпека (security): визначення того, чи все враховано: розміщення і дії персоналу, ключі, рації, місце знаходження (зосередження) бунтівників і ув'язнених, рівень захисту планів, комунікацій, обладнання тощо. Головна мета – швидко оцінити ризики, чіткість указівок керівництва в'язниці або керівника групи швидкого реагування, захисту доказів;

«In» – ініціатива (initiative): головна мета – визначення форми оперативного втручання, переговорів, планування певних пауз у діях, можливих змін обставин (дій) на користь адміністрації установи виконання покарань;

«RS» – стресостійкість (resistance to stress): головна мета – визначення здатності команди довести заплановані дії до кінця, здійснення постійного контролю рівня стресу як у команді, так і серед бунтівників та ув'язнених.

Урахування цих шести факторів надасть можливість ефективно вирішити проблемну надзвичайну ситуацію в установі виконання покарань.

Б. Форма проведення – творче заняття.

Завдання: заповнити бланк регулярного огляду безпеки в установі виконання покарань (табл. 1).

Мета завдання – провести моніторинг умов безпеки установи виконання покарань для відпрацювання політики його безпеки.

Завдання: за допомогою імітаційної програми побудувати периметр пенітенціарної установи, що існує у віртуальному середовищі. Під час виконання завдання обов'язково необхідно врахувати можливості змін різних параметрів для підвищення рівня даного виду безпеки (замикання та відмикавання дверей і воріт периметру, рентгенівська система огляду, іменні пропуски (датчики відбитків), датчики руху, камери відеоспостереження, рації та інші засоби зв'язку, рамки та портативні металодетектори, тривожні кнопки).

**Бланк контролю списку вимог щодо безпеки установи виконання
покарань**

Дата	Установа виконання покарань		
	Рівень безпеки		
Кількість ув'язнених	Чоловіки	Жінки	Неповнолітні
1. Опис доступу до установи виконання покарань			
2. Периметр і коридор безпеки			
3. Вежі			
4. Прийом			
5. Безпека			
6. Медицина			
7. Відвідування			
8. Обшуки			
9. Підрахунок в'язнів			
10. Евакуація			
11. Скарги ув'язнених			

В. Форма проведення – комп'ютерна навчальна ігрова програма.

II. Тренінгові заняття для відпрацювання вмінь щодо встановлення комунікативних процесів у системі «офіцери-пенітенціаристи – ув'язнені».

А. Форма проведення – ділова рольова гра «Офіцер – ув'язнений».

Завдання:

а) відпрацювати сценарій спілкування з ув'язненими під час відвідування психолога в'язниці;

б) відпрацювати схему спілкування з ув'язненими під час проведення виховних заходів в установі виконання покарань.

Б. Навчання ув'язнених життєвим навичкам.

Форма проведення – вивчення пробаційної програми «Формування життєвих навичок», затвердженої наказами Міністерства юстиції України 23 жовтня 2019 року за № 3234/5 (для повнолітніх суб'єктів пробації) та № 3235/5 (для неповнолітніх суб'єктів пробації).

В. Тренінгове заняття щодо набуття навичок та вмінь спілкування з ув'язненими, які мають наркотичну залежність та бажають її позбутися.

Форма проведення – рольова гра у вигляді тренінгу.

Під час заняття створюються команда тренерів та ув'язнених, які бажають позбутися негативної залежності, пройти реабілітацію та почати нове життя.

Основою проведення тренінгу є «Реабілітаційна програма для засуджених та осіб, взятих під варту, з психічними та поведінковими

розладами внаслідок вживання психоактивних речовин», що затверджена Проектом «ДІЯ–ЄС» в Україні.

III. Проведення круглих столів на різні теми із залученням офіцерів, які проходять службу в установах виконання покарань та представників адміністрації ДКВС України, наприклад:

- Етичне управління установами виконання покарань;
- Професійні й особистісні стандарти поведінки персоналу установ виконання покарань;
- Права і свободи людини та їх забезпечення в умовах несвободи;
- Теорія пенітенціарії та міжнародні стандарти поводження з ув'язненими;
- Естетична культура фахівців ДКВС України.

IV. Групові дискусії на теми:

- Розвиток соціальних та життєвих навичок у засуджених;
- Сучасний в'язничний менеджмент: яким він має бути в Україні.

V. Дискусійні майданчики:

- Приватні в'язниці: за чи проти;
- Смертна кара: чи потрібна вона Україні.

VI. Написання есе на різні теми, наприклад:

- Обличчя сучасного офіцера-пенітенціариста в Україні;
- Ефективне управління в'язницями;
- Успіх процесу ресоціалізації ув'язнених;
- Роль керівника (адміністрації) установи виконання покарань у ефективності процесу ресоціалізації ув'язнених;
- Засади управління установами виконання покарань з урахуванням міжнародних стандартів щодо дотримання прав людини.

VII. Тестування курсантів у межах самостійної або індивідуально-наукової роботи з метою визначення сформованості в них умінь швидко орієнтуватися в питаннях та відповідях на основі отриманих раніше знань.

Наприклад:

- тест на знання вимог міжнародних стандартів щодо пенітенціарного менеджменту;
- тест на знання важливих аспектів професійної поведінки офіцерів-пенітенціаристів та їх оцінювання;
- тест на знання теорії пробації;
- тест на знання управління конфліктними ситуаціями в колективі.

VIII. Виконання контрольних робіт у вигляді пошуково-творчих завдань за тематиками, що потребують теоретичних знань різних

навчальних дисциплін (використання принципу інтеграційності та комплексності отримання знань). Наприклад:

– створити графічне зображення зміни тенденцій кримінологічного характеру злочинів за певний період часу (необхідно використати знання з навчальних дисциплін «Інформатика» та «Кримінологія»);

– визначити взаємозв'язок у системі «поведінка офіцерів-пенітенціаристів – процес ресоціалізації ув'язнених» в умовах установи виконання покарань (необхідно використати знання з навчальних дисциплін «Пенітенціарна педагогіка», «Пенітенціарна психологія», «Соціально-виховна робота із засудженими», «Кримінально-виконавче право»);

– описати основні характеристики професійно-особистісної поведінки офіцерів-пенітенціаристів в умовах несення служби в установах виконання покарань (необхідно використати знання з навчальних дисциплін «Пенітенціарна педагогіка», «Пенітенціарна психологія», «Соціально-виховна робота із засудженими», «Кримінально-виконавче право», «Кримінологія», «Оперативно-розшукова діяльність»).

З метою розуміння рівня пізнавальної активності в межах конкретних навчальних дисциплін, де під час навчання були застосовані інтерактивні методи навчання, був проведений педагогічний експеримент у вигляді анонімного анкетування. На початку експерименту було проведено письмове опитування щодо оцінки знань теоретичного матеріалу з певної навчальної дисципліни та практичного вміння вирішувати певні ситуаційні завдання для конкретного виду службової діяльності. По закінченню експерименту знову було проведено анкетування шляхом виконання певних завдань практико-орієнтованого характеру, вирішення яких відображало не тільки рівень теоретичних знань, але й рівень сформованих умінь та навичок щодо певного виду службово-професійної діяльності, тобто відбивало певний рівень активності пізнавальної діяльності. Була застосована бальна оцінка для визначення рівня професійних знань, умінь та навичок. Результати анкетування до та після експерименту подані в табл. 2.

Відсоток пізнавальної активності курсантів – майбутніх офіцерів ДКВС України тільки за рахунок упровадження інтерактивного навчання вказує, що вони мають гарну впливовість на процес не тільки пізнання та активності, але й в цілому на рівень сформованості професійної компетентності курсантів.

**Результати сформованості пізнавальної активності крізь призму
теоретичних знань, професійних умінь та навичок
(за критеріями сформованості професійної компетентності)**

Критерії	До проведення експерименту	Після проведення експерименту	Пізнавальна активність, %
	Середній бал	Середній бал	
Пізнавальний	3,41	3,85	12,90
Діяльнісний	3,40	3,82	12,35
Мотиваційно-вольовий	3,50	3,94	12,57
Аксиологічний	3,47	3,87	11,52
Професійно-особистісний	3,56	3,95	10,96
Середнє значення	3,47	3,89	12,10

Під час інтерактивного навчання курсанти стають повноправними учасниками освітнього процесу, їх набутий досвід стає джерелом пізнання, вони працюють у діалоговому режимі, вчать критично мислити, вирішувати складні службово-професійні завдання, що наближені до їх майбутньої сфери діяльності, виважено підходити до висловлення альтернативних думок, прийняття рішень, беруть участь у дискусіях, спілкуються з іншими особами, підтримання освіти впродовж життя. Інтерактивні методи навчання проводяться у вигляді парної або групової роботи, базуються на організації та застосуванні дослідницьких проєктів, ділових або рольових ігор, відбувається активна робота з документами паперового та електронного вигляду, різними джерелами інформації, використовуються творчі роботи.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Дослідження впливу інтерактивних методів навчання на рівень активації пізнавальної діяльності майбутніх офіцерів ДКВС України дають змогу зробити такі висновки: 1) активація пізнавальної активності є однією з умов удосконалення процесу формування професійної компетентності, що є результатом підготовки курсантів до майбутньої служби в органах та установах ДКВС України; 2) особливість інтерактивних методів має прояв у високому рівні взаємоспрямованої активності учасників освітнього процесу, їх взаємодії, емоційного та духовного поєднання; 3) інтерактивність на семінарських і практичних заняттях фокусується на позитивному настрої та взаємостосунках, особистісної відповідальності, навичках спільної діяльності, роботи в групах, уміннях приймати рішення; 4) інтерактивні методи сприяють формуванню вільного мислення, умінь побудови співпраці та ефективних комунікацій, навичок самоорганізації та

самотивації; 5) використання інтерактивних технологій та методів навчання дозволяє виконати контроль за засвоєнням знань та вмінь використовувати їх, умінь та навичок проявляти свої особистісні професійні та людські якості в певних ситуаціях службово-професійного характеру.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні системи контролю та визначення методик ефективності застосування інтерактивних методів навчання не тільки для активізації пізнавальної активності курсантів, але й у цілому їх вплив на рівень підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України.

ЛІТЕРАТУРА

- Європейські пенітенціарні правила (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць). Прийнято Комітетом Міністрів 11.01.2006 р. на 952-й зустрічі Заступників Міністрів. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_032 (European penitentiary rules (Recommendation № R (2006)2 Committee of Ministers of the states-members). Adopted by the Committee of Ministers 11.01.2006 on 952-nd meeting of the Deputy Ministers. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_032).
- Аніщенко, В. О. (2019). Інноваційно-інформаційне забезпечення вдосконалення методології професійної підготовки майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України. *Інноваційна педагогіка*, 17, 18-26 (Anishchenko, V. O. (2019). Innovative and information provision of methodology improvement in the State criminal and executive service of Ukraine future officers training. *Innovative Pedagogy*, 17, 18-26).
- Аніщенко, В. О. (2020). Методологічні засади інноваційного розвитку майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України крізь призму креативності. *Інноваційна педагогіка*, 20, 72-77 (Anishchenko, V. O. (2020). Methodological foundations of innovative development of future officers of the State criminal and executive service of Ukraine through the lens of creativity. *Innovative Pedagogy*, 20, 72-77).
- Голубцова, І. А. (2007). Особливості застосування інтерактивних технологій. *Організація навчально-виховного процесу*, 9, 159-174 (Holubtsova, I. A. (2007). Features of application of interactive technologies. *Organization of the educational process*, 9, 159-174).
- Johnson, K., Magusin, E. (2005). *Exploring the digital library. A guide for online teaching and learning*. Jossey-Bass.
- Драйден, Г., Вос, Дж. (2003). *Революція в обученіи. Научить мир учиться по-новому*. Москва: Парвинэ (Dryden, G., Vos, J. (2003). *A revolution in learning. Teach the world to learn in a new way*. Moscow: Parvine).
- Пометун, О. І., Пироженко Л. В. (2002). *Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід*. Київ: АПН. (Pometun, O. I., Pirozhenko, L. V. (2002). *Interactive learning technologies: theory, practice, experience*. Kyiv: APN).
- Resta, P. (Ed.) (2002). *Information and Communication Technologies in Teacher Education. A Planning Guide*. UNESCO: Division of Higher Education.
- Тогочинський, О. М. (2020). Іноваційність програм підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України. *Інноваційна педагогіка*, 20, 79-84 (Tohochynskyi, O.M. (2020). Innovation

programs of advanced training of the rank and command staff of the State criminal and executive service of Ukraine. *Innovative Pedagogy*, 20, 79-84).

- Торичний, О. В. (2016). Потенціал інтерактивних технологій у формуванні фахової компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*, 1, 186-198 (Torichnyi, O. V. (2016). Possibilities of interactive teaching technologies in the process of formation of professional competence of future border guard officers. *Collection of Scientific Works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Pedagogical Sciences*, 1, 186-198).
- Федорчук, Е. І. (2006). *Сучасні педагогічні технології*. Кам'янець-Подільський: АБЕТКА (Fedorchuk, E. I. (2006). *Modern pedagogical technologies*. Kamenets-Podolsky: ALPHABET)

РЕЗЮМЕ

Анищенко Вікторія. Активизация познавательной деятельности будущих офицеров Государственной уголовно-исполнительной службы Украины.

В статье представлены результаты исследования, целью которого было рассмотреть влияние интерактивных методов обучения на уровень активации познавательной активности будущих офицеров Государственной уголовно-исполнительной службы Украины (далее – ГУИС). Автором статьи делается акцент на том, что интерактивное обучение выступает как специальная форма организации познавательной деятельности, его задачей являются конкретные и прогнозируемые цели обучения, оно должно быть организовано в соответствии с организационно-методическими принципами, сущность которых раскрыта во время проведения исследования, а также проведено сравнение традиционного и интерактивного обучения, представлены примеры интерактивных методов проведения учебных занятий с целью активизации познавательной активности будущих офицеров ГУИС Украины.

Ключевые слова: интерактивные методы обучения, интерактивные технологии, познавательная активность, организационно-методические принципы, профессиональная подготовка, профессиональная компетентность, формы обучения, готовность к служебно-профессиональной деятельности.

SUMMARY

Anishchenko Viktoriia. Intensification of cognitive activity of future officers of the State Criminal and Executive Service of Ukraine (methodological aspect).

Problems of cognitive activity intensification are attracting much attention of scientists and practitioners of various fields of knowledge, including professional education of future officers of the State Criminal and Executive Service of Ukraine (hereinafter - SCES). The author presents the results of the study, the purpose of which was to consider methods of improving cognitive activity intensification in the system of professional training of future officers of the SCES of Ukraine. The paper uses theoretical analysis and generalizations, systematization of scientific resources, as well as questionnaires in order to determine the impact of interactive teaching methods on the process of cognitive activity intensification of higher education applicants – future officers of Ukraine.

The article notes that interactive learning acts as a special form of cognitive activity organization and aims at specific and predictable purposes, should be organized in accordance with organizational and methodological principles, the essence of which is revealed during the study, the article also compares traditional and interactive learning, the examples of interactive methods of conducting training sessions with the purpose of cognitive activity intensification of future officers of SCES of Ukraine are presented in the

study. The conclusions are made according to the results of the study: cognitive activity intensification is one of the conditions for improving the process of professional competence formation, which is the result of cadets' training for future service activities in the bodies and institutions of SCES of Ukraine; the peculiarity of interactive methods is manifested in a high level of mutual participants' activity in the educational process, their interaction, emotional and spiritual combination; the interactivity in seminars and practical classes focuses on a positive mood and relationships, personal responsibility, teamwork skills, group work, decision-making skills; the interactive methods contribute to the formation of free thinking, skills of building cooperation and effective communication, skills of self-organization and self-motivation; the use of interactive technologies and teaching methods allows to control the acquisition of knowledge and skills to use them, skills and abilities to show their personal professional and human qualities in certain service and professional situations.

Key words: *interactive teaching methods, interactive technologies, cognitive activity, organizational and methodological principles, professional training, professional competence, forms of education, readiness for service and professional activity.*

УДК 378.147:373.5.011.3-051:796]:37.091.2-048.56

Діана Бермудес

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-8020-4721

Дмитро Балашов

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-7573-6598

Петро Рибалко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-6460-4255
DOI 10.24139/2312-5993/2021.03/070-080

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ НАВЧАННЯ

Статтю присвячено визначенню й обґрунтуванню педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до застосування диференційованого підходу навчання в процесі професійної діяльності. У ході аналізу наукових досліджень різних авторів визначено, що в контексті нашого дослідження педагогічні умови – це спеціально створені педагогічні обставини, що містять систему педагогічних засобів і вдосконалюють процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до диференційованого підходу навчання. Перспективним у подальших наукових розвідках вважаємо визначення та обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх викладачів фізичної культури до застосування диференційованого підходу навчання в процесі професійної діяльності в закладах вищої освіти.

Ключові слова: *учитель фізичної культури, підготовка, готовність, педагогічні умови, диференційований підхід, професійна діяльність.*

Постановка проблеми. З огляду на те, що в Україні відбувається зниження рівня здоров'я дітей та молоді, і, водночас, спостерігається еміграція молодих фахівців сфери фізичного виховання за кордон. Поява